

Animalia sinbolikoak

Gorka Bereziartuaren testu bat irakurriko dugu, zeinetan azaltzen digun nola elikadura-ohitura jakin batzuk bihurtu diren kultura identitario berrien adierazle.

Sekuentzia honetan, hau egin dezakezu:

- Testuari buruzko galderen erantzun zuzenak aukeratu.
- Erregistro informaleko esapideei erreparatu.
- Erlatiboazko esaldiak nola sortzen diren aztertu.
- Sinboloei buruzko iritzi-artikulua idatzi.

Adimen artifizialak sortutako irudia

Irakurri aurretik

BAKARKA

1. Jaten duguna gara?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Testua irakurri aurretik, erantzun honako galdera hauei eta bidali erantzunak irakasleari (chat bidez, Moodle forotik edo e-postaz).

1. Zer iruditzen zaizu ari dela egiten goiko irudiko pertsona?
2. Elikadurari dagokionez, zeri uste duzu ematen diogula garrantzia gaur egun?
3. Zer elikagai daude boladan? Zergatik uste duzu jartzen direla boladan elikagai jakin batzuk?
4. Jendeari asko axola al zaio zer jan? Zergatik?

Irakasleak erantzunen laburpena egin, ondorioak atera eta 3. ariketa egin aurretik talde handian partekatuko ditu.

BAKARKA

Irakurri bitartean

2. Zer dio Gorka Bereziartuak?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri testua, eta erantzun hurrengo orriko galderei.

Proteinak

Gorka Bereziartua

Animalia sinbolikoak ere bagara. Alegia, gauza bati begiratzen diogu eta ezin bere horretan bakarrik ikusi, beste esanahiren bat eman behar: bihotzean maitasuna ikusten dugu, haritz hostoan aberria eta makina-erremintaren sektorean aberriaren patua. Eta sinbolizatuz-sinbolizatuz, gauza guztiak beste zerbaite esatera iritsi direnean, zer uste duzu, bertan goxo egiten dugula? Bai zera: XXI. mendean gaude, zeinean zientzia eta teknologiaren aurrerapenei esker, eta instintu predatzaile aseezin batek gidaturik, maila molekularreraino jaitsi gaitezkeen sinbolizatze material berrien bila.

Demagun, proteinak. Proteinak alde guztietan: proteina asko duten zereal-barratxoak; proteina gehiago emango dizutela iragartzen duten jogurtak; proteinaz topera dauden edariak. Zer arraio gertatzen ari da proteinekin? Zergatik bihurtu da hain inportantea gure jatenak eduki ditzakeen osagai guztien artean proteina-kopurua nabarmentzea?

Erantzuna politikoa da. Edo kulturala. Aber, bloke hegemoniko berri baten aurrean gaude, hori da kontua: estatu-kolpe isil bat gertatu da kontzientzia kolektiboan, zeinaren ondorioz gutxiengo marjinal batenak ziren praktikak, konturatzerako, edozeinen eguneroko errutinan sartu diren, halako molde non orain, klean gurutzatzen duzun jendeari randomki erreparatzen hasten zarenean, eskultura greziarren material berberekin eginak diruditen kopurua harrigarriki altua baita.

Eta orduan hasten zara ulertzen proteinak zergatik bilakatu diren gaur egungo gizartea ulertzeko elementu zentral bat. Giharrak garatzeko lagungarriak direla esango dizute proteinomanoek. Baina alde praktiko horretatik harago, batez ere moralitate berri bat ekarri dute: jan proteinak zure gorputza perfektionatzeko egiten duzun lanaren osagai gisa, bizimodu bertutetsu, zuzen eta estoiko batera iritsi nahi baduzu; eta batez ere, ez zaitez izan karbohidratoak eta gantzak barra-barra irensten dituzten sedentario dekadente tripaundi epikurear horiek bezalakoa. Esan ezazu: proteina! A, mingaina ere dominadak egiten ari dela ematen du hitza ahoskatze hutsarekin. Adora ezazu: proteina! Kartoizko pack beltz batean bilduta, kutxan ordaindu behar duzunean argi gera dadin gorputza zaintzen duzula, gizon izateari utzi gabe –historia honetan dagoen genero-joera ere ez baita despistatzeko moduko auzia–. Proteina santua. Proteina jainkoa. Proteinaz eginak zibilizazio honen zutabeak.

Eta honezkero berdina da nutrizionistek diotena, alegia, normalean gure dietan ez dugula proteina eskas; gehiegi kontsumitzeak, epe luzean, osasunari kalte ere egin diezaiokeela. Animalia sinbolikoak baikara eta proteinak gure gorputz-produktua optimizatzeko objektu txamaniko bilakatu ditugu.

Animalia hutsak ere bagara batzuetan. Zehazki, astapotro galantak.

(moldatua)

BAKARKA

*dmitry-
ratushny-
O33IVNPb0RI-
unsplash*

1. Zein da testuaren tesi nagusia? Laburbildu ideia orokorra.

2. Egileak dio: “Animalia sinbolikoak gara”. Zer azpimarratu nahi du horrekin?

3. Zergatik dio egileak proteinen gorakada ez dela soilik nutrizionala, politikoa edo kulturala ere badela?

4. Zer adierazi nahi du egileak “estatu-kolpe isila” metafora erabilita?

5. Zergatik kritikutzen du egileak proteinen kontsumoa?

6. Zein da testuaren tonu orokorra?

Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

Irakurri ondoren

3. Nola idatzi du?

Elkartu hiruko taldeetan; erreparatu testuaren erregistroari, eta erantzun galderei:

TALDEAN

Adimen artifizialak sortutako irudia

Hizkuntza-erregistroa da testua idazteko helburu jakin batekin darabilgun modua, estiloa. Zera izan daiteke:

- Formala edo jaso: hizkera zaindua, euskara batuaren arau/formak betetzen ditu.
- Informala edo lagunartekoa: hizkera ez zaindua, kaleko ahozko formetatik gertu dago.
- Neutroa (bi horien tartekoa), baina euskara batuaren arau/formak errespetatzen ditu.

1. Nagusiki, zein erregistro erabili du testuan?
2. Tartekatu al du beste erregistrorik? Zein? Hala bada, jaso beste erregistro batean adierazitako hitz edo esapideak, eman adibideak.
3. Zer tonutan adierazi ditu esapide horiek?
4. Zertarako uste duzue egin duela hori idazleak?
5. Zuen ustez, zer efektu lortzen du egileak erregistroak nahastuta?

Komentatu jasotakoak talde handian. Erantzun zuzenak 8.-9. orrialdeetan daude.

4. Gramatika-detektibeak

TALDEAN

Elkartu hiruko taldeetan; erreparatu testuko esaldiei, eta erantzun galderei:

chase-clark-T69h1_YfR-w-unsplash

1. XXI. mendean gaude, **zeinean** zientzia eta teknologiaren aurrerapenei esker, eta instintu predatzaile asezin batek gidaturik, maila molekularrerraino jaitsi gaitezke**en** sibolizatzeko material berrien bila.
2. ... estatu-kolpe isil bat gertatu da kontzientzia kolektiboan, **zeinaren** ondorioz gutxiengo marjinal batenak ziren praktikak, konturatzerako, edozeinen eguneroko errutinan sartu dire**n**...

1. **Zeinean... -(e)n** eta **zeinaren... -(e)n** esaldi edo egiturak azpimarratutako esaldi nagusiaren menpeko esaldiak dira; badakizu zer motatako menpeko esaldiak diren? Eta gaztelerazko ordaina zein den?
2. Bi esaldi edo egitura horiek parekoak direla esango zenukete? Funtzio bera dutela uste duzue?
3. Zuen ustez, zein da esaldi edo egitura horien egitekoa edo funtzioa? Zer egiten dute? Zer informazio ematen dute?
4. Zuen ustez, egitura horiek erabiltzeak testuaren erregistroa formala ala informala izatea eragiten du?

Ariketa zuzentzeko, komentatu erantzunak talde handian, eta saiatu horiek adosten. Erantzun zuzenak 9. orrialdean daude.

5. Berridatzi

TALDEAN

Elkartu hiruko taldeetan, eta lotu bi esaldiak erlatiboazko egiturak erabilita.

1 Picassoren *Gernika* Arte Ederren Museora ekarri dute betiko. Gaurtik aurrera bertan egongo da ikusgai.

- Arte Ederren Museora ekarri dute, betiko, Picassoren *Gernika* artelana, zeina gaurtik aurrera bertan egongo den ikusgai.
- Arte Ederren Museora ekarri dute, betiko, Picassoren *Gernika* artelana, zeina gaurtik aurrera bertan egongo baita ikusgai.

2 Unibertsitateak beka-sistema berritu du. Beka-sistema horretan orain arte kontuan hartu ez diren irizpideak aintzat hartuko dira.

3 Txostena *Izarkomeko* adituek egin dute. Txostenak gailu digitalen gehiegizko erabilera saihesteko gomendioak jasotzen ditu

4 Jaurlaritzak *Ibili* programa aurkeztu du. Programa horren bidez, hiri handietako mugikortasuna hobetu nahi dute

5 Gobernuak kanpaina bat aurkeztu du. Kanpainaren helburua da gazteek euskara gehiago erabiltzea.

ERLATIBOZKOAK

- Bi egitura horien funtzioa da aurretik datorren izen bati buruzko azalpen osagarria ematea edo hura zehaztea.
- Kontuan izan!!! Beharrezkoa da zeina/k/ari ... jartzea erreferentzia egiten dion izenetik ahalik eta gertuen, anbiguotasunak saihesteko.
- Ohikoak dira idatzizko estilo formalean edo jasoan.
- Esaldiak kohesionatzeko ere balio dute.

Zein(a) ... bait-

- Erabakia hartu dute, **zeinak** eragina izango **baitu** datorren urteko aurrekontuetan.
- Gure abokatua, **zeinari** gure alde egindako guztia eskertu behar **baitiot**, oso argi mintzatu zen epaitegian.
- Gure irakaslea, **zeini** ikasi dudana guztia ikasi izana zor **baitiot**.

Zein(a/ak/ari/...) ... -N

- Irakaslea eraman du txostena, **zeinak** bileran aurkeztuko duen.
- Ekitaldi bat prestatu dute, **zeinaren** helburua komunitateari informazioa ematea **den**.
- Bidali diote gutun bat erakundeari, **zeinari** ikerketaren emaitzak azaldu nahi **dizkioten**.
- Hona ekarri dituzte dokumentuak, **zeintzuetan** akta guztiak jaso **dituzten**.

Erantzun zuzenak 9. orrialdean daude.

BAKARKA

6. Gure sinboloak

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri testuingurua, egin gidoia eta idatzi iritzi-artikulua. Saiatu aurreko jarduerako erlatiboazko esaldiren bat edo beste erabiltzen.

Gure sinboloak

Adimen artifizialak sortutako irudia

Herriko aldizkarian argitaratutako erreportaje batean zera irakurri duzu:

Gaur egun, **sinboloz inguraturik gaude**, batzuk kulturaren arabera aldatzen dira, baina gizarte guztietan daude presente, **haiek gabe gure egunerokoa ez litzateke bera izango**: komunenak irudiak, Internet eta sare sozialetako ikonoak, arropen txertatzen ditugun pinak, kantuak eta ereserkiak, nazio izaera adierazten duten ikurrak, talde baten parte garelako adierazten dutenak, norbere nortasunaren adierazle direnak, protesta kolektiboak egiteko erabiltzen direnak...

Asko dira egunerokoan darabiltzagun sinboloak, eta **asko dira gure paisaiaetan presente egon arren oharkabeen pasatzen zaizkigunak**. Gure artean dauden horietako batzuk kentzea ere adostu izan du hainbat gobernuak, baina zeintzuk dira gizarte bezala aurrera egiteko behar ditugunak, zeintzuk baztertu beharko genituzke?

Idatzi herriko aldizkarian 200-300 hitz inguruko iritzi-artikulua, herritarrei zuzendutakoa; bertan, erreportajearen amaierako galdera abiapuntu hartuta, egin gogoeta kritikoa sinboloen erabilerari eta garrantziari buruz, eta adierazi, zure ustez, zeintzuk baztertu beharko genituzkeen.

Feedbacka irakasleak emango dizu.

ERANTZUNAK

2. Zer dio Gorka Bereziartuak?

1. Zein da testuaren tesi nagusia? Laburbildu ideia orokorra

(proposamen bat): Testuak dio gizarteak proteinei buruzko obsesio sinboliko eta ideologikoa garatu duela, eta proteinen kontsumoa moralitate- eta identitate-sistema berri baten adierazle bihurtu dela: gorputzaren zaintzarena; proteinen kontsumo obsesibo hori ez baitator horien beharra dugulako dieta osasuntsua lortzeko, baizik eta gizartearentzat gorputz perfektua bilatzeko tresna bihurtu delako.

2. Egileak dio: “Animalia sinbolikoak gara”. Zer azpimarratu nahi du horrekin? Gauzei esanahi osagarri edo sakonagoak bilatu zaleak garela, eta edozein kontzeptu sinbolizatzeko joera dugula.

3. Zergatik dio egileak proteinen gorakada ez dela soilik nutrizionala, politikoa edo kulturala ere badela? Jendeak ez dituelako kontsumitzen dieta orekatzeko (proteina gutxi jaten dugulako), baizik eta bilatzen dituelako gorputz perfektua, produktibitatea eta kontrola; eta balio horiek dira, lehen ez bezala, gizartean zabaldu direnak.

4. Zer adierazi nahi du egileak “estatu-kolpe isila” metafora erabilia? Adierazi nahi du lehen gutxi batzuen jokabide zirenak, ia oharkabeen, orokortu egin direla.

5. Zergatik kritikatzan du egileak proteinen kontsumoa? Ez du proteinen kontsumoa kritikatzan, baizik eta kontsumo horrek zer sinbolizatzen duen: gorputz perfektuaren bila jendeak egiten dituen ahaleginak, gorputza zaintzen ari delakoan.

6. Zein da testuaren tonu orokorra? Ironikoa eta sarkastikoa.

3. Nola idatzi du?

1. Nagusiki, zein erregistro erabili du testuan? Nagusiki formala, baina erregistro-nahasketa darabil: saiakera-estiloko erregistro formala edo jaso, eta informala.

2. Tartekatu al du beste erregistrorik? Zein? Hala bada, jaso beste erregistro batean adierazitako hitz edo esapideak, eman adibideak. Erregistro-nahasketa darabil: saiakera-estiloko erregistro formala edo jaso, eta informala nahastu ditu.

Erregistro informalaren adibide dira, bestek beste, honako esapideok:

- Zer arraio gertatzen ari da...?
- Bai, zera!
- *Randomkiro*
- Tripaundi epikurear horiek
- Astapotro galantak
- Proteinaz topera!
- Esan ezazu: proteina! Adora ezazu: proteina!

ERANTZUNAK

3. Zer tonutan adierazi ditu esapide horiek? Tonu ironiko-sarkastikoa dute.

4. Zertarako uste duzue egin duela hori idazleak? Kritika soziala egiteko, egoerari parodia-kutsua emanez lortzen baitu irakurlearen arreta bereganatzea.

5. Zuen ustez, zer efektu lortzen du egileak erregistroak nahastuta? Lortzen du irakurlearekiko gertutasuna eta kritika zorrotza egitea, diskurtsoa eraikitzen du irakurlearen parekoa den pertsona baten ikuspegitik, ez aditu baten ikuspegitik.

4. Gramatika-detektibeak

1. Zeinean... -(e)n eta zeinaren ... -(e)n esaldi edo egiturak azpimarratutako esaldi nagusiaren menpeko esaldiak dira, badakizu zer motatako menpeko esaldiak diren? Eta gaztelerazko ordaina zein den? Erlatibozko esaldiak dira. “La cual, el cual” egituren parekoak dira.

2. Bi esaldi edo egitura horiek parekoak direla esango zenukete? Funtzio bera dutela uste duzue? Bai

3. Zuen ustez, zein da esaldi edo egitura horien egitekoa edo funtzioa? Zer egiten dute? Zer informazio ematen dute? Erlatibozkoak menpeko esaldiak dira, eta esaldi nagusiaren zati bat zehazten dute edo esaldi nagusiari ñabardurak /informazioa eransteko balio dute. Izenlagunaren funtzioa betetzen dute.

4. Zuen ustez, egitura horiek erabiltzeak testuaren erregistroa formala ala informala izatea eragiten du? Egitura horiek erabiltzeak izaera jasoa edo formala ematen dio testuari.

5. Berridatzi

1

- Unibertsitateak beka-sistema berritu du, **zeinetan** orain arte kontuan hartu ez diren irizpideak hartu **diren** aintzat.
- Unibertsitateak beka-sistema berritu du, **zeinetan** orain arte kontuan hartu ez diren irizpideak hartu **baitira** aintzat.

2

- Izarkomeko adituek egin dute txostena, **zeinak** gailu digitalen gehiegizko erabilera saihesteko gomendioak jasotzen **dituen**.
- Izarkomeko adituek egin dute txostena, **zeinak** gailu digitalen gehiegizko erabilera saihesteko gomendioak jasotzen **baititu**.

3

- Jaurlaritzak Ibili programa aurkeztu du, **zeinaren** bidez hiri handietako mugikortasuna hobetu nahi **duten**.
- Jaurlaritzak Ibili programa aurkeztu du, **zeinaren** bidez hiri handietako mugikortasuna hobetu nahi **baitute**.

4

- Gobernuak kanpaina bat aurkeztu du, **zeinaren** helburua **den** gazteek euskara gehiago erabiltzea.
- Gobernuak kanpaina bat aurkeztu du, **zeinaren** helburua **baita** gazteek euskara gehiago erabiltzea.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Aberriaren patua. Aberriak zer izan behar duen adierazten duena, nonbait idatzita balego bezala.

Bertan goxo egiten dugula. Konformatzen garela.

Demagun. Eman dezagun, adibidez, esate baterako.

Gure jatenak. Janaria, batez ere animaliena, hemen zentzu ironikoan erabilita.

Jendeari randomkiro erreparatzen. Jendeari era *randomean* erreparatzea, ausaz, irizpide zehatzik gabe.

Gantzak barra-barra irensten. Janari koipetsu asko jaten